

2.Döneme Başlarken

“Motivasyonu yüksek olsun, zamanını kendi planlasın, ders çalışmayı istesin” ortaokul ebeveyninin çocuğunun akademik gelişimi ilgili en çok düşündüğü, söylediği veya bizlerle paylaştığı cümlelerdir.

Motivasyon

Çocuklar okul hayatı boyunca sınavlar, sınavların sonuçlarıyla ve bu sonuçlara gelen yorumlarla çevrilidirler. Okul hayatı boyunca öğrenmenin zevki, çabalamanın keyfi yerine sonuçların önemli olduğunu fark ettikçe çocuğun motivasyonu düşebilir. Sınav sonuçlarına göre iyi veya kötü olduğu yönünde yargılamaları duydukça sınav sonuçlarının adeta onun bir kişilik değeri olabileceğini fark eder. Böylesi bir durum çocuğun sınavlar karşısında kaygı duymasına neden olabilir, benlik saygısını azaltabilir.

Sınavlar hayatımızda hep vardı ve belli ki var olacaklar. Sadece sınavlar değil sadece mülakatlar, görüşmeler, toplantılar aslında hep sınanma halini getirir. Bu durumu değiştiremeyeceğimize göre neyi değiştirebiliriz? Sınavlar karşısındaki duruşumuzu, sınavlara bakış açımızı.

Eğitim bir süreçtir ve sınavlar bu sürecin amacı değil sadece **aracıdır**.

Sınavların sonucu değişebilir. Bazen çocuklarımız çok başarılı bazense çok başarısız olabilirler. Peki, ne yapacağız bu başarısızlık durumunda?

Başarısızlığın Kıymeti

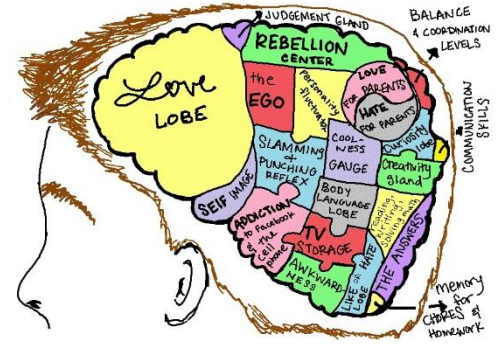
Başarısızlık kıymetlidir. Kıymetini bileceğiz. “Başarısızlıktan öğrenilecek şeyler, başarıdan öğrenileceklerden fazladır.” veya “Hata yaptığın zaman soru şu: Başarısız olduğunda, sen bundan ne öğrendin? Bir şey öğrenmediysen çok pahalı bir başarısızlık bu.” (Tatar, Ö. G., 2017) Çalışmanın

yılmadan, gayret etmenin, çabalamanın, bazen pek çok şeye inat edip uğraşmanın gücünü çocuğa vermek tabii ki kolay değildir. Bu mesajlar sözle verilmiyor ne yazık ki. Deneme sınav sonucunun sonunda veya bazen sizin önemli gördüğünüz bir sınavın anının (maç, mülakat...) ardından çocuğunuz bakışlarınıza, vücut dilinize odaklanıyor: “Ahh yine mi olmadı?”, “Böyle olacağını biliyordum.”, “Sen de hiç hırs yok.”. Bu cümleleri söze dökmeyen de çocuk bu mesajları alabiliyor.

Çabanın önemli olduğunun vurgulanması sadece sınavlara hazırladığımız değil hayata hazırladığımız çocuklar için önemlidir. Benzer şekilde çocuğun iyi bir sonuç elde ettiğinde verdiğiniz tepki de önemlidir. Bu başarıyı nasıl övüyorsunuz? Çok mu abartılı? ya da “Çok çalıştın ve çabanın sonucunu aldın.” şeklinde mi yoksa “Aferin benim zeki çocuğum!” mu diyorsunuz?

Övgünün Motivasyona Etkisi

“Zeki ama çalışmıyor.” dediğiniz çocuklar belki de zeki dediğiniz için çalışmıyorlardır (Sekman & Eriş, 2018). Uzun yıllar başarı ve motivasyonla ilgili çalışmalar yürüten Stanford Üniversitesi Profesörlerinden Carol Dweck ve ekibi övgünün türünün başarıya etkisine dair bir araştırma yapıyorlar. Bu araştırmanın sonucunda zekası övülen çocukların başarısı giderek azalırken, çabası övülen öğrencilerin ise başarıları arttığı gibi sonraki sorular için daha istekli oldukları keşfediliyor. Sekman ve Eriş’in kitabından bu bölümü özellikle buraya eklemek istedim.

Zekası için Övülen Çocuğun Aklından neler geçiyor?

- Çocuk sürekli “iyi olmalıyım” psikolojisine giriyor. Başarı ve başarısızlığı kişiselleştiriyor. Sonuç iyi olmadığından stres, öfke yaşıyor ve özgüveni daha kırılgan bir hale geliyor.
- Zeki görünmenin hata yapmaktan ya da çaba göstermekten daha makbul olduğu mesajını alıyor.
- “Ben nasılsa zekiyim.” düşüncesiyle çalışmayı bırakıyor.

Prof. Carol Dweck’in “Not Yet” videosunu da youtube’dan izleyebilirsiniz.

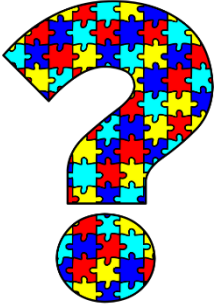
Bilindik kalıplar farklı çağrışımlar...

İstesen yapabileceğini (zeki olduğunu) biliyoruz, tek yapman gereken biraz daha çalışmak.

Çocuk: “Öyleyse neden yapamıyorum? Şimdi benim akıllı olduğum ve çalışmadığım için başarısız olduğumu düşünüyorlar. Eğer çalışır ve başarısız olursam bu sefer aptal olduğumu düşünürler. İyisi mi çalışan bir aptal olmaktansa, çalışmayan aptal olmayı tercih ederim.” diyebilir.

Aslında yapabilirsin ama neden yapmıyorsun?

Çocuk: Bu cümle gelecek başarısı için çocuğu desteklemekten ziyade şimdiki başarısızlık için hissedilen üzüntüyü çocuğa vermektedir. Çocuk ailesine içinden “Hayır yanlış düşünüyorsunuz, yapamıyorum.” der ve aslında yeteri kadar başarılı olmayacağına inanır. İçindeki fısıltı: “Dener ve başarısız olursam aptal olduğumu düşünecekler.” diyebilir.

Sadece yapabileceğinin en iyisini yapmaya çalış illa da 100 veya derece beklemiyoruz.

Bazı çocuklar için bu cümle “Ailem başaracağıma inanmıyor.” şeklinde de algılanabilir.

Evet 70 almışsın ama biraz daha çalışsaydın 100 alabilirdin.

Bazen sadece tebrik edin ve bırakın. Olumlu bir cümleyi takip eden olumsuz cümle, olumlunun etkisini yok eder.

100 almışsın, aferin çok zekisin!

Sonuca ve zekaya odaklanmayalım. Emeği ve çabayı ön plana çıkaralım. “Bu sınav için gerçekten çok çalıştın.”, “Bu tip problemleri çözmeyi öğrenmişsin.” (Afet, N., 2017, s. 282)

Çalışmaktan, hayal kurmaktan, daha iyisini istemekten vazgeçmemeliyiz. Çocuğunuz için koyduğunuz hedefler řu an onun için zor ama ulaşılabilir hedefler ise pes etmeyeceğiz. Daha iyisinin peşinden koşarken çocuğa destek olarak bunu yapacağız. Efsane Koç Wooden'a göre liderlik temelli anne- baba olmak için kritik nokta liderliktir. Wooden'a göre liderlik "istediğini yaptırabilme gücü değildir. Öyle olsa gardiyanlar da lider olurdu. İyi bir lider, işin inanarak yapılmasını sağlar.

Kaynakça

- Afat, N. (2017). *Dinleyen ve dinlenen aile*. M. Z. (Ed.) Leana - Taşcılar içinde, *Özel yetenekli çocukların psikolojisi* (s. 257 - 289). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sekman, M., & Eriş, B. (2018). *Çocuklar Nasıl Başarır*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Duclos, Germain (2014). *Benlik Saygısı Yařam İçin Pasaport*. İstanbul. YKY
- Tatar, Özlem Gürses (2017). *Bazen Olmaz*. İstanbul. Kronik Kitap

Akant Ortaokulu
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü